

NINA GRANLUND SÆTHER

Norjalaiset sukat ja lapaset

MINERVA

NINA GRANLUND SÆTHER

Norjalaiset sukat ja lapaset

Norjan kielestä suomentanut Heli Mäntyranta

Sisällys

Esipuhe: Lämpöisiä vaatteita	4	Sydänsolkilapaset.....	53
NEUVOJA5 VINKKEJÄ JA TEKNIIKOITA		Posliinikukkalapaset	57
Puikot	8	Skjåkin ruusulapaset.....	59
Lyhenteet	8	Maanantailapaset	63
Neule- ja vahvikelangat	8	Hallingdalin lapaset.....	65
Koot.....	9	Hallingin sukat	67
Silmukoiden luominen	9	Larvikin sukat	69
Kirjoneule	9	Telemarkin sukat	71
Lankajuoksut.....	9	Ruutusukat.....	75
Kirjoneulekaaviot	9	Setesdalin sukat	77
Kaventaminen.....	9	Kristiansandin lapaset.....	81
Neuletiheys	9	Noidan lapaset	83
Kierreraita	10	Jämälankasukat	85
Langanpäiden päättely.....	10	Vestlandin ruusulapaset.....	89
Peukalon neulominen.....	11	Vossin sukat.....	91
Kantapään neulominen	12	Øygardenin kruunusukat	95
Tiimalasikantapää	13	Sognin lapaset	97
Perinteinen kantapää	14	Sunnfjordin sukat.....	101
Nauhakantapää, lyhyt kantalappu.....	16	Raitalapaset.....	103
Nauhakantapää, pitkä kantalappu.....	18	Siksaksukat	107
Vanhan ajan kantapää	19	Aastan lapaset	109
Kantapään vahvistaminen	20	Orkladalin raitasukat.....	113
Sukan kärkikavennukset.....	21	Paksut Hitran sukat	115
Viimeistely ja huovuttaminen.....	22	Gauldalin lapaset	119
OHEET		Rørosin ruusulapaset	121
Kuppikakkulapaset	27	Trøndelagin sukat.....	125
Iddin lapaset	29	Selbun lapaset, naisten/miesten	127
Oslon sukat	31	Selbun ruusulapaset	129
Askerin ruususukat	35	Folkmuseumin Selbu-lapaset.....	133
Vuoden 1868 sukat.....	37	Liernen lapaset.....	135
Nilkkaruususukat	41	Kevätsään sukat	139
Metsän kuningas -lapaset	43	Lumitähtilapaset.....	141
Caroline Halvorsenin lapaset.....	45	Tromssan hämähäkkisukat	143
Lempilapaset.....	49	Koutokeinon lapaset	145
Valdresin sukat	51	Kirjallisuutta.....	147
		Tietoa langoista ja valmistajista	148

Lämpöisiä vaatteita

Pohjolassa on aina ollut välttämätöntä käyttää vaatteita, jotka suojaavat kylmältä. Niinpä villaisten lapasten ja sukien tekemisellä on pitkät perinteet. Neulominen opittiin täällä 1600-luvulla. Tekniikka oli helppo oppia, välineet olivat yksinkertaiset ja halvat hankkia, ja tuloksena syntyi joustavia vaatekappaleita, joita oli mukava käyttää. Norjassa tunnetuimmat mallit ovat ns. Selbun lapaset ja sukat. Selbun pikkukylässä Keski-Norjan Trøndelagissa alettiin jo 1800-luvun lopulla tehdä neuleita myyntiin. 1930-luvulla tuotanto oli jo mittavaa, ja vuonna 1937 Selbusta vietiin yli 90 000 lapasparia Yhdysvaltoihin ja Keski-Euroopan talvi-urheilukeskuksiin. Kun Norjan parhaat hiihtäjät alkoivat käyttää Selbun neuleita kilpailuissa, niistä tuli huippumuotia myös muiden norjalaisten keskuudessa.

Kaikki kaksiväriset perinneneuleet eivät silti välttämättä ole Selbusta. Itse löysin aivan sattumalta parin vanhoja, varsin kauniita "ruusulapasia", jotka oli tehty hieman etelämpänä Skjåkissa. Huomasin, että niiden rakenne oli aivan erilainen kuin Selbun lapasissa. Selbun lapasissa on kämmen- ja selkäpuolella erilaiset kuviot ja kärki on aina suippo. Skjåkin lapasten kämmen- ja selkäpuolella on sama kuvio ja kärki on paljon pyöreämpi. Tämä alkoi askarruttaa minua. Aivan samoin kuin kansanpuvut ja tekstiilit ovat kullakin alueella omanlaisiaan, ovat myös lapaset perinteisesti erilaisia eri alueilla. Kiinnostuin asiasta ja rupesin lukemaan kirjoja ja tutkimaan Norjan museoiden yhteistä digitaalista tietokantaa.

Vuonna 2015 sain hienon apurahan tietokirjailijoita tukevalta säätiöltä. Sen ansiosta saatoin ruveta etsimään vanhoja lapasia eri puolilta Norjaa. Puolen vuoden aikana kävin kymmenessä fylkessä eli läänissä ja yli 20 museossa.

Valitettavasti tekstiilit eivät kestä loputtomiin ja lapaset kuluvat käytössä nopeasti. Parsittu ja korjattu lapanen ei ole yhtä hieno kuin uusi ja ehjä. Monet alun perin pyhä- ja juhlaikäyttöön tehdyt lapaset ovat ajan myötä päätyneet arkilapasiksi. Kun niitä ei enää ole voitu korjata, ne on heitetty menemään tai myyty lumpuksi. Jälkimmäisessä tapauksessa ne on karstattu ja kehrätty uudeksi langaksi. Niinpä vanhoja lapasia on säilynyt melko vähän. Muutama arvokas pari oli sentään säästynyt ajan hampaalta. Löytämäni lapaset

ovat toimineet innoituksena uusiin malleihin, ja 43 mallia olen esitellyt kirjassa *Votter – strikkemonstre fra hele Norge* (Lapasmalleja kaikkialta Norjasta). Vaikka Selbun lapaset ovat todella kauniita ja melkein pä kansallissymbolin asemassa, olen pitänyt tärkeänä esitellä myös vähemmän tunnettuja malleja aina Etelä-Norjan Haldenista ja Kristiansandista pohjoiseen Koutokeinoon saakka.

Vuonna 2017 lähdin taas löytöretkille, tällä kertaa etsimään vanhoja sukkamalleja. Löysin eri puolilta Norjaa käytössä kuluneita neulesukkia, joista sain innoitusta. Esittelin yli 40 mallia kirjassa *Sokker fra hele Norge* (Sukkia kaikkialta Norjasta). Tähän nyt käsissäsi olevaan kirjaan olen valinnut parhaat lapas- ja sukka-ohjeet noista kahdesta kirjasta. Lisäksi mukana on useita uusia ohjeita.

Vanhat neuletyöt ovat mielestäni innostavia, mutta en silti halua laatia niistä tarkkoja kopioita. Nykyään langat ovat erilaisia, ja olen myös halunnut nauttia laajemmasta värivalikoimasta. Lisäksi olen muokannut ohjeita niin, että ne sopisivat mahdollisimman hyvin juuri nykypäivän käyttötarkoituksiin.

Kun lähes kaikkea voi ostaa valmiina ja vaatteet valmistetaan enimmäkseen halpatuotantomaisissa, haluaisin kovasti, että minun lisäksi muutkin voisivat kokea itse tekemisen ilon. Tottahan se vie aikaa ja vaatii joskus vaivaakin, mutta tulos on jotain aivan muuta kuin tehtaassa pitkinä sarjoina tehdyt vaatteet. Tuloksena on kestävä vaate, johon tekijällä on suhde ja johon ei voi suhtautua välinpitämättömästi. Samalla tekijä osallistuu perinteen jatkamiseen.

Askerissa elokuussa 2020

Nina Granlund Sæther

Tervetuloa seuraamaan minua osoitteessa www.hjertebank.no, Instagramissa @ninagranlundsather tai Facebook-ryhmässä Hjertebank Nina Granlund Sæther.

Neuvoja, vinkkejä
ja tekniikoita

PUIKOT

Kaikkiin kirjan ohjeisiin tarvitaan viisi sukkapuikkoa. Sukat neulotaan varren suusta kärkeen ja lapaset ranteesta kärkeen. Halutessasi voit käyttää pyöröpui-kolla toteutettavaa magic loop -tekniikkaa, mutta ohjeet on laadittu viidelle puikolle. Silmukat jaetaan useimmiten puikoille tasan, vaikka muutamassa ohjeessa lapasen selkäpuolella on enemmän silmu-koita kuin kämmenpuolella.

Lapasohjeissa kerroksen alku ja loppu on toisella sivulla, sukissa kantapuolen tai jalkapohjan keskellä. Ensimmäisellä puikolla neulotaan kantapuolen vasen puoli, toisella etupuolen vasen puoli, kolmannella etupuolen oikea puoli ja neljännellä kantapuolen oikea puoli. Sukkaohjeet jakautuvat kolmeen osaan, jotka ovat varsi, kantapää ja jalkaterä/kärki. Varteen neulo-taan yleensä joustin tai muunlainen reunus, ja kärkeen tulee kavennus.

LYHENTEET

s	silmukka	yht	yhteen
o	oikein, oikea s	N1	nosta 1 o neulomatta
n	nurin, nurja s	yvk	nosta 1 o neulomatta, 1 o,
p	puikko		vedä nostettu s neulutun yli
kr	kerros	KE	keskietu
lk	langankierto	KT	keskitaka

NEULE- JA VAHVIKELANGAT

Ohjeissa mainitut langat ovat vain yksi mahdollisuus. Voit hyvin käyttää muitakin lankoja, kunhan neule-tiheys pysyy samana. Katso kirjan lopusta sivulta 148 tietoa langoista ja valmistajista.

Sukkien neulomiseen on tarjolla paljon erilaisia lan-koja. Niissä on yleensä mukana polyamidia (nailonia) tai polyesteriä, joiden ansiosta lanka kestää paremmin kulutusta. Usein niissä on myös superwash-käsittely, jolloin ne eivät vanu.

Ennen vanhaan sukat neulottiin Norjassa yleensä spelsau-lampaan villasta. Siinä on sekä pehmeää poh-javillaa että vahvaa, pitkäkuituista peitin villaa. Tällainen lanka on erityisen kestävä, ja monet pienet tuottajat myyvät sitä nykyäänkin.

Kantapää ja pohja voitiin vahvistaa ottamalla mukaan hevosen jouhia tai vuohenkarvaa. Myös naisten hiuksia saatettiin käyttää. Vaikka nykyään sukkalangat vahvistetaan yleisesti polyamidilla, joskus halutaan käyt-tää lankaa, joka on pelkästään villaa. Silloin joko koko sukassa tai vain kantapäässä – ja ehkä kärjessä – voi käyttää lisäksi jotain muuta kestävä lankaa.

Ohut spelsau-lanka, esimerkiksi Røros brodergarn, sopii hyvin vahvikkeeksi, joskin neuleen joustavuus heikkenee selvästi. Vahvikkeena voi myös käyttää silkistä ompelulankaa tai nailonista napinlöpilankaa,

joita molempia saa ompelutarvikeliikkeistä eri väreinä. Ne eivät juuri vaikuta neuleen paksuuteen eivätkä jää näkyviin.

Sivulla 20 neuvotaan kantapään vahvistaminen.

NEULETIHEYYS

Jotta valmis työ olisi toivotun kokoinen, on tärkeää saada neuletiheys oikeaksi. Jos käsialasi on löyhää, lopputulos on ohjekokoa suurempi. Käytä silloin ohjetta ohuempia puikkoja. Jos taas käsialasi on tiukkaa, lopputulos on liian pieni. Valitse silloin ohjetta paksummat puikot.

KOOT

Useimmissa lapasohjeissa on kaksi kokoa. Kaavio on molemmissa sama; toisin sanoen kokoero syntyy neuletiheyttä säätämällä. Jos haluat pidentää lapasta hieman, aloita kärkekavennukset 3–5 krs myöhemmin kuin kaaviossa on neuvottu. Muutamassa sukkaohjeessa on vain yksi koko, joka vastaa naisten kengännumeroja 37–40. Jos haluat tätä pienemmät sukat, vaihda sekä lanka että puikot ohjetta ohuempiin.

Vastaavasti saat isommat sukat, jos käytät paksumpaa lankaa ja paksumpia puikkoja. Koon muuttamisen apuna voit myös käyttää eri kantapääkavennusten yhteydessä esittämiäni taulukoita.

Useimmissa tapauksessa sukan terän pituutta on helppo muuttaa. Aikuisten koossa kärkekavennusten pituus on 4,5–6 cm.

Jos lopputulos on hiukan liian iso, työn voi varovasti huovuttaa. Se onnistuu, jos lanka on puhdasta villaa eikä siinä ole superwash-käsittelyä. Huovuttaminen oli ennen yleistä, koska se lisäsi lapasten lämpimyyttä ja kestävyyttä. Viimeistelystä ja huovuttamisesta on tietoa sivulla 22.

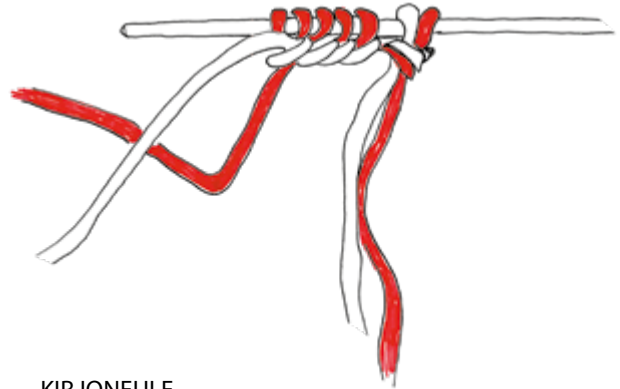
Kengän numero	Jalkaterän pituus	Koko (noin)
37–40	23–25 cm	Naiset
41–44	26–28 cm	Miehet
45–48	29–31 cm	Miesten XL

SILMUKOIDEN LUOMINEN

Silmukoiden luomiseen on useita tapoja. Luomisreunan on oltava napakka, mutta se ei saa kiristää. Käytä itsellesi mieleisintä tapaa.

Joissain ohjeissa silmukat luodaan kahdella värillä. Tee vetosolmun avulla aloitussilmukka molemmilla

väreillä ja käytä lankoja niin, että toisesta muodostuvat silmukat, toinen jää neuleen reunaan (ks. piirros). Vetosolmun avulla tehdyt aloitussilmukat voidaan purkaa ennen 1. kerroksen neulomista.

KIRJONEULE

Kirjoneuleen teossa on tärkeää, etteivät langat vaihda paikkaa työn nurjalla. Jos näin käy, kuvio näyttää helposti virheelliseltä.

LANKAJUOKSUT

Jos mallissa on pitkiä lankajuoksuja, sormet tai varpaat voivat takertua niihin. Jos malli vaatii yli 5–6 silmukan lankajuoksuja, on suositeltavaa kiertää langat toistensa ympäri nurjalla. Älä kuitenkaan kierrä niitä joka kerroksella samassa kohdassa.

KIRJONEULEKAAVIOT

Kaavioita luetaan aina oikealta vasemmalle ja alhaalta ylös. Kaaviossa käytetyt merkit ja värit on selitetty sen vieressä. Pois kavennettujen silmukoiden kohdalla ei kaaviossa enää ole ruutuja. Kun tulet neuloessasi tyhjään kohtaan, neulo seuraava silmukka samalta riviltä seuraavan ruudun mukaan. Peukalokiilaa levennetään silmukoita lisäämällä. Jos lisäyskohtaa ei ole merkitty kaavioon pisteellä, tee lisäys kohdassa, johon on merkitty uusi silmukka. Lapasen kärjessä silmukat kavennetaan.

Vasenta lapasta neulottaessa kaaviota seurataan vasemmalta oikealle. Jos se tuntuu vaikealta, voit kuvata kaavion kännykällä ja kääntää sen peilikuvakseen.

KAVENTAMINEN

Oikea sivu: yvk eli nosta 1 silmukka oikein neulomatta puikolle, neulo sitten 1 silmukka oikein ja vedä nostettu silmukka neulotun yli.

Vasen sivu: 2 o yht eli neulo kaksi silmukkaa oikein yhteen.

KIERRERAITA

Muutamassa ohjeessa neulotaan yhden tai useamman kerroksen levyinen kierreraita. Sillä estetään lapasen tai sukan reunaa kiertymästä ja voidaan korvata perinteinen joustinneulereunus. Tällainen reuna on lisäksi hyvin kestävä ja koristeellinen. Kierreraita tehdään neulomalla kahta lankaa työn etupuolelta. Langat kierretään toisiinsa niin, että syntyy koristeellisia vinoraitoja. Tavallisimmin käytetään kahta väriä, mutta voi myös käyttää kahta samanväristä kerää. Kun langat kierretään 1. kerroksella tietyllä tavalla ja seuraavalla toisinpäin, syntyy kierre. Tätä tekniikkaa kutsutaan englanniksi nimellä "Latvian braid", ja sen perinteinen suomenkielinen nimi on kierrereuna tai -raitta.

Kaksivärinen, esimerkiksi sini-valkoinen, kierre syntyy näin:

Neulo *1 o sinisellä, 1 o valkoisella*. Toista *—* krs loppuun.

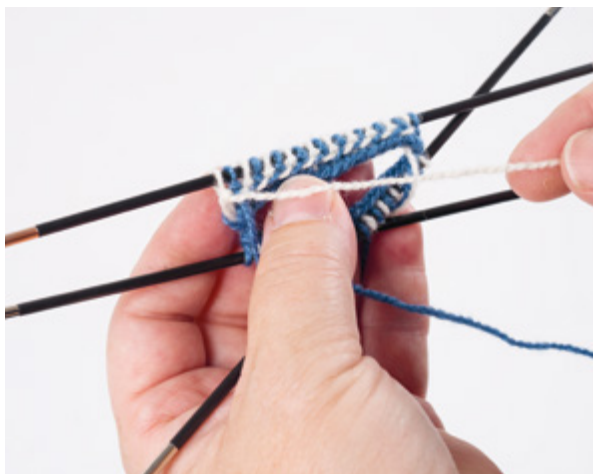
X Tuo molemmat langat työn eteen. Aloita sinisellä ja neulo 1 n sinisestä s:sta. Tuo lanka takaisin työn eteen, siirrä se oikealle valkoisen langan YLI.

Ota valkoinen lanka sormelle sinisen ALI, neulo 1 n valkoisesta s:sta. Tuo lanka takaisin työn eteen, siirrä se oikealle sinisen langan YLI. X

Toista näitä kahta s (X–X) krs loppuun ja neulo lopuksi 1 valkoinen s. Ota lanka sormelle aina äsken neulotun langan ALI.

Kierreraitaa tehdessä langat punoutuvat toisiinsa pahoin. Jos neulot vain yhden raidan tai useita samaan suuntaan kallistuvia raitoja, on langat aina välillä selviteltävä. Jos haluat vaihdella raitojen kallistusta, neulo 2. krs näin: *Aloita sinisellä ja neulo 1 n sinisestä s:sta. Tuo lanka työn eteen ja päästä se alas. Vie valkoinen lanka sinisen YLI, neulo 1 n valkoisesta s:sta. Tuo lanka työn eteen ja päästä se alas. *

Toista näitä kahta s, *—*, krs loppuun ja neulo lopuksi 1 valkoinen s. Ota lanka sormelle aina äsken neulotun langan YLI. Jos olet siirrellyt lankoja oikein, ne eivät krs:n lopussa ole enää kierteellä.

LANGANPÄIDEN PÄÄTTELY

Langanpäättää kannattaa päätellä hyvin. Vedä langanpää työn nurjalla näkyvän langan läpi. Tee tämä ensin yhteen ja sitten toiseen suuntaan. Varo, etteivät pistot näy oikealle.

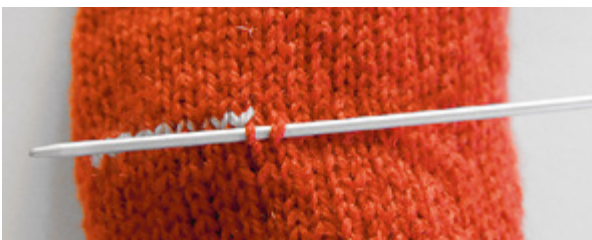

Peukalon neulominen

Peukalon neulomiseen on eri tapoja. Norjassa on käytetty sekä kiilatonta että kiilapeukaloa. Kiila tehdään lisäämällä silmukoita joustin- tai muunlaisen rannekeen jälkeen. Lisäykset voidaan tehdä joko kiilan molemmin puolin tai sen keskelle, joskus harvoin vain kiilan toiseen reunaan. Joillain seuduilla peukalo on myös voitu neulaa erikseen ja ommella paikoilleen.

Kun ohjeessa lukee esimerkiksi "jätä 15 s odottamaan peukaloa varten", yksinkertaisin tapa on neuloa nämä 15 s toisenvärisellä langalla. Sitten ne siirretään takaisin vasemmalle puikolle ja neulotaan kaavion mukaan.

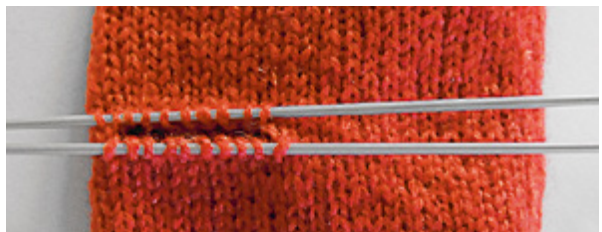
Kun lapanen on muuten valmis, poimi s:t apulangan ala- ja yläpuolelta. Ohjeessa lukee esimerkiksi "poimi peukaloa varten 17 + 17 s". Aloita apulangan alapuolelta. Jotta peukalon juureen ei jää reikiä, poimiminen aloitetaan aina apulangan oikeasta päästä, mutta 1 s kauempaa. Pistä puikko työhön oikealta ja poimi sille s:n oikea puolisko. Jatka, kunnes puikolla on ohjeen mukainen määrä s.

Käännä työ ylösalaisin ja poimi toisen reunan jokaisesta s:t samoin. Aloita taas 1 s apulankaa kauempaa. Jatka, kunnes puikolla on ohjeen mukainen määrä s.

Vedä apulanka pois ja jaa s:t 4 puikolle.

Jos aukon ylä- ja alareunassa on ohjeen mukaan eri s-määrä, siirrä peukalokiilan s:t hakaneulalle tai apulangalle. Luo seuraavalla krs:lla uusia silmukoita ohjeen mukaan.

Kantapään neulominen

Jalkoja on monenlaisia. Jonkun jalat ovat kapeat, toisen taas leveät. Myös nilkan korkeus eli jalan rintavuus vaihtelee. Kantapään neulomiseen on useita tapoja, ja sukan istuvuutta voi parantaa valitsemalla niistä sopivimman. Niin sanottu "vanhan ajan kantapää" oli ennen yleisessä käytössä. Siinä on hiukan viistottu takaosa ja kantapään alla joko ommeltu tai neulottu sauma. Olen valinnut ohjeisiin myös muunlaisia kantapäitä.

Kantapään neulominen ei ole vaikeaa, mutta ensimmäinen kerta voi tuntua hiukan haastavalta. Kannattaa kysyä neuvoa kokeneemmilta. Myös netissä on hyviä ohjevideoita.

Aloittelijan kannattaa siirtää jalkapöydän puoleiset silmukat kantapään neulomisen ajaksi apulangalle tai pyöröpuikolle. Silloin reunimmaisat odottavat silmukat eivät veny yhtä paljon kuin jos ne jätetään sukkapui-koille. Näin on helpompi välttää nilkan sivuille syntyviä ikäviä reikiä.

SILMUKKAKETJU

Kantalappu neulotaan edestakaisin kahden puikon silmukoilla. Kun ensimmäinen silmukka nostetaan aina löyhästi neulomatta, lapun reunoihin syntyy silmukka-ketju. ①

SILMUKOIDEN POIMIMINEN KANTALAPUN REUNOISTA

Silmukat voi poimia kantalapun reunoista monella tavalla. Helpointa on poimia reunasilmukan toinen puolisko suoraan puikolle.

Voit myös poimia silmukat vetämällä langan puikolle joko reunasilmukan puolikkaan tai koko silmukan takaa. ② Kumpikin käy yhtä hyvin. Itse poimin silmukat mieluiten koko silmukan takaa. Poimi silmukat kiertäen tai neulo ne seuraavalla kerroksella kiertäen oikein. ③

TIIMALASIKANTAPÄÄ

Tämä kantapää neulotaan edestakaisin nurjin ja oikein silmukoin. Työ siis käännetään kerroksen lopussa. Muoto syntyy lyhennettyjen kerrosten avulla. Monet pitävät tästä kantapäästä, koska siinä ei tarvitse poimia silmukoita ennen sukan terän neulomista.

Näin se tehdään:

Kun varsi on neulottu, jaa s:t kahtia. Siirrä jalkapöydän puoleiset s:t apulangalle. Niitä ei käytetä kantapään neulomiseen.

Siirrä muut s:t samalle puikolle ja jatka edestakais-neuleena.

1. krs: Neulo kaikki s o, käänny.
 2. krs: N1, neulo n toiseksi viimeiseen s:aan, käänny.
 3. krs: N1, neulo o toiseksi viimeiseen s:aan, käänny.
 4. krs: N1, neulo n, kunnes jäljellä on 2 s, käänny.
 5. krs: N1, neulo o, kunnes jäljellä on 2 s, käänny.
- Jatka näin, kunnes kantapään keskellä on jäljellä n. 1/3 silmukoista (ks. taulukko). Viimeinen krs neulotaan oikealta.

N1, neulo yhtä monta s n kuin viimeksi neuloit o. Poimi puikolle viimeisen ja toiseksi viimeisen s:n välinen lanka. Neulo tämä n yht seuraavan s:n kanssa, käänny.

N1, neulo o yhtä monta s kuin viimeksi. Poimi puikolle viimeisen ja toiseksi viimeisen s:n välinen lanka. Neulo tämä kiertäen o yht seuraavan s:n kanssa, käänny. Toista näitä 2 krs:ta. Ennen kääntymistä on joka kerta 1 s enemmän.

HUOM: Kiristä lankaa hiukan aina kääntyessäsi, jotta ei synny reikiä.

Jatka näin, eli neulo joka krs:lla 1 s enemmän, kunnes s-luku on sama kuin ennen kavennuksia. Jatka pyöröneuletta kaikilla s:lla.

Seuraava taulukko osoittaa kavennusten silmukamäärät.

Koko silmukamäärä	Jalkapöydän silmukamäärä	Silmukkamäärä kantapään keskellä kavennusten lopussa
96	48	16
92	46	16
88	44	16
84	42	14
80	40	14
76	38	14
72	36	12
68	34	12
64	32	12
60	30	10
56	28	10
52	26	10
48	24	8
44	22	8
40	20	8
36	18	6
32	16	6
28	14	6
24	12	4
20	10	4

PERINTEINEN KANTAPÄÄ

Perinteiseen kantapäähän neulotaan ensiksi kantapohja. Sen alaosa eli kantapohja muotoillaan lyhennettyjen kerrosten avulla. Sen jälkeen kantapapun reunoista poimitaan silmukoita, ja ylimääräiset silmukat kavennetaan samalla kun neulotaan sukan terää. Nilkan molemmin puolin syntyy kiila. Tällainen kantapää sopii hyvin niille, joiden jalka on rintava.

Näin se tehdään:

Kun varsi on neulottu, jaa s:t kahtia. Siirrä jalkapöydän puoleiset s:t apulangalle.

Kantalappu

Siirrä muut s:t samalle puikolle ja jatka edestakaisneuleena.

Neulo aluksi nurjan puolen krs.

1. krs: N1, neulo loput n.

2. krs: N1, neulo loput o.

Toista näitä 2 krs:ta, kunnes reunaketjun s-määrä on puolet kantapapun s-määrästä (ks. taulukko).

Kantapohja

1. krs: N1, neulo n, kunnes jäljellä on noin 1/3 silmu-koista (ks. taulukko: vasen puoli), 2 n yht, 1 n, käänny.

2. krs: N1, neulo o, kunnes jäljellä on noin 1/3 silmu-koista (ks. taulukko: oikea puoli), yvk, 1 o, käänny.

3. krs: N1, neulo n, kunnes aukkoon on jäljellä 1 s, 2 n yht, 1 n, käänny.

4. krs: N1, neulo o, kunnes aukkoon on jäljellä 1 s, yvk, 1 o, käänny.

Toista 3. ja 4. krs:ta, kunnes reunimmaiset s:t on kavennettu.

Kiilakavennus

Siirrä apulangan s:t 2 puikolle ja jaa kantapään s:t tasan 2 puikolle. Jatka pyöröneuletta oikea puoli ulospäin. Aloita kantapään alta. Neulo o. Poimi puikolle 1 s kantalapun reunan jokaisesta s:sta. Poimi s:t kiertäen tai neulo ne seuraavalla krs:lla kiertäen o. Neulo jalkapöydän puoleiset s:t o (puikot 2 ja 3) ja poimi 4. puikolle 1 s kantalapun toisen reunan jokaisesta s:sta. Neulo o krs loppuun (kantapään alle).

Seuraavalla krs:lla aloitetaan kiilakavennus: Neulo, kunnes puikolla 1 on 2 s. Neulo ne o yht. Neulo puikot 2 ja 3. Tee puikon 4 alkuun yvk, neulo puikko loppuun o. Seuraavalla krs:lla ei kavenneta.

Toista näitä 2 krs:ta, kunnes s-luku on sama kuin varressa. Jatka o ilman kavennuksia.

Koko silmukka- määrä	Kantalappu	Kantalapun reunat	Kantalapun vasen puoli	Kantalapun keskiosa	Kantalapun oikea puoli
96	48	24	16	16	16
92	46	23	15	16	15
88	44	22	15	14	15
84	42	21	14	14	14
80	40	20	13	14	13
76	38	19	13	12	13
72	36	18	12	12	12
68	34	17	11	12	11
64	32	16	11	10	11
60	30	15	10	10	10
56	28	14	9	10	9
52	26	13	9	8	9
48	24	12	8	8	8
44	22	11	7	8	7
40	20	10	7	6	7
36	18	9	6	6	6
32	16	8	5	6	5
28	14	7	5	4	5
24	12	6	4	4	4
20	10	5	3	4	3

Taulukossa on silmukkamäärät, joita käytetään neulottaessa perinteistä kantapäätä ja nauhakantapäätä, jossa on pitkä kantalappu.

NAUHAKANTAPÄÄ, LYHYT KANTALAPPU

Nauhakantapäässä voi olla lyhyt tai pitkä kantalappu. Lyhyt kantalappu sopii hyvin niille, joiden nilkka on matala. Ensiksi siis neulotaan kantalappu ja muotoillaan kantapohja lyhennettyjen kerrosten avulla. Sen jälkeen poimitaan silmukoita kantalapun reunoista. Jos neulotaan lyhyt kantalappu, ei nilkan sivuilla tarvita kavennuksia.

Näin se tehdään:

Kun varsi on neulottu, jaa s:t kahtia. Siirrä jalkapöydän puoleiset s:t apulangalle.

Kantalappu

Siirrä muut s:t samalle puikolle ja jatka edestakaisneuleena.

Neulo aluksi nurjan puolen krs.

1. krs: N1, neulo loput n.

2. krs: N1, neulo loput o.

Toista näitä 2 krs:ta, kunnes lapun reunoissa on taulukon mukainen määrä s.

Kantapohja

Seuraavaksi tehdään nauhakavennus.

1. krs: N1, neulo n, kunnes on jäljellä noin 1/3 silmukoista (ks. taulukko: vasen puoli), 2 n yht, käänny.

2. krs: N1, neulo o, kunnes jäljellä on noin 1/3 silmukoista (ks. taulukko: oikea puoli), yvk, käänny.

3. krs: N1, neulo n, kunnes aukkoon on jäljellä 1 s, 2 n yht, käänny.

4. krs: N1, neulo o, kunnes aukkoon on jäljellä 1 s, yvk, käänny.

Toista 3. ja 4. krs:ta, kunnes reunimmaisets:t on kavennettu.

Kiilakavennus

Siirrä apulangan s:t 2 puikolle ja jaa kantapään s:t tasan 2 puikolle. Jatka pyöröneuletta oikea puoli ulospäin. Aloita kantapään alta. Neulo o. Poimi puikolle 1 s kantalapun reunan jokaisesta s:sta.

Poimi s:t kiertäen tai neulo ne seuraavalla krs:lla kiertäen o. Neulo jalkapöydän puoleiset s:t o (puikot 2 ja 3) ja poimi 4. puikolle 1 s kantalapun toisen reunan jokaisesta s:sta.

Koko silmukkaÆ määrä	Kantalappu	Kantalapun reunat	Kantalapun vasen puoli	Kantalapun keskiosa	Kantalapun oikea puoli
96	48	16	17	14	17
92	46	15	16	14	16
88	44	15	16	12	16
84	42	14	15	12	15
80	40	13	14	12	14
76	38	13	14	10	14
72	36	12	13	10	13
68	34	11	12	10	12
64	32	11	12	8	12
60	30	10	11	8	11
56	28	9	10	8	10
52	26	9	10	6	10
48	24	8	9	6	9
44	22	7	8	6	8
40	20	7	8	4	8
36	18	6	7	4	7
32	16	5	6	4	6
28	14	5	6	2	6
24	12	4	5	2	5

Taulukko osoittaa kavennusten silmukkamäärät tämäntyyppisessä kantapäässä.

NAUHA-KANTAPÄÄ, PITKÄ KANTALAPPU

Nauhakantapää, jossa on pitkä kantalappu, on hyvä silloin, kun jalka ei ole erityisen rintava tai matala. Se neulotaan samoin kuin lyhyen kantalapun nauhakan-
tapää, mutta kantalapun reunaketjun pituus on puolet kantalapun silmukkamäärästä.

Aluksi siis neulotaan kantalappu. Kantapohja muotoillaan lyhennettyjen kerrosten avulla. Sen jälkeen poimitaan silmukoita kantalapun reunoista. Ylimääräiset silmukat kavennetaan pois. Sen voi tehdä kahdella tavalla: joko samoin kuin perinteisessä kantapäässä tai niin, että kavennus tulee kantapään alle.

Näin se tehdään:

Kun varsi on neulottu, jaa s:t kahtia. Siirrä jalkapöydän puoleiset s:t apulangalle.

Kantalappu

Siirrä muut s:t samalle puikolle ja jatka edestakaisneuleena.

Neulo aluksi nurjan puolen krs.

1. krs: N1, neulo loput n.

2. krs: N1, neulo loput o.

Toista näitä 2 krs:ta, kunnes lapun reunaketjun s-määrä on puolet kantalapun s-määrästä.

Käytä sivulla 15 olevaa perinteisen kantapään taulukkoa.

Kantapohja

Seuraavaksi tehdään nauhakavennus.

1. krs: N1, neulo n, kunnes jäljellä on noin 1/3 silmu-koista (ks. taulukko: vasen puoli), 2 n yht, käänny.

2. krs: N1, neulo o, kunnes jäljellä on noin 1/3 silmu-koista (ks. taulukko: oikea puoli), yvk, käänny.

3. krs: N1, neulo n, kunnes aukkoon on jäljellä 1 s, 2 n yht, käänny.

4. krs: N1, neulo o, kunnes aukkoon on jäljellä 1 s, yvk, käänny. Toista 3. ja 4. krs:ta, kunnes reunimmais-
et s:t on kavennettu.

Siirrä apulangan s:t 2 puikolle ja jaa kantapään s:t tasan 2 puikolle. Jatka pyöröneuletta oikea puoli ulospäin. Aloita kantapään alta. Neulo o.

Poimi puikolle 1 s kantalapun reunan jokaisesta s:sta. Poimi s:t kiertäen tai neulo ne seuraavalla krs:lla kiertäen o. Neulo jalkapöydän puoleiset s:t o (puikot 2 ja 3) ja poimi 4. puikolle 1 s kantalapun toisen reunan jokaisesta s:sta.

Ks. sivun 12 kuvaa.

Vaihtoehto 1: Kiilakavennus

Neulo, kunnes puikolla 1 on 2 s. Neulo ne o yht. Neulo puikot 2 ja 3. Tee puikon 4 alkuun yvk, neulo puikko loppuun o. Seuraavalla krs:lla ei kavenneta. Toista näitä 2 krs:ta, kunnes s-luku on sama kuin varressa. Jatka o ilman kavennuksia.

Vaihtoehto 2: Kantapohjan kavennus

Neulo o, kunnes kantalapun vasempaan alanurkkaan on jäljellä 2 s. Neulo ne o yht. Neulo o puikko loppuun. Neulo o, kunnes tulet taas kantalappuun. Tee yvk, neulo puikko loppuun o. Seuraavalla krs:lla ei kavenneta. Toista näitä 2 krs:ta, kunnes kaikki kantalapun alareunan s:t on kavennettu ja s-luku on sama kuin varressa. Jatka o ilman kavennuksia.

VANHAN AJAN KANTAPÄÄ

Tähänkin kantapäähän neulotaan ensiksi kantalappu. Kantapohja muotoillaan niin, että osa silmukoista kavennetaan, osa neulotaan yhteen kantapään alla. Sen jälkeen poimitaan silmukoita kantalapun reunoista. Tämän jälkeen ei ole ylimääräisiä kavennettavia silmukoita.

Näin se tehdään:

Kun varsi on neulottu, jaa s:t kahtia. Siirrä jalkapöydän puoleiset s:t apulangalle (ks. kaavio). Vanhan ajan kantapään kantalapussa on usein enemmän silmukoita kuin jalkapöydän puolella.

Kantalappu

Neulo kantalappu edestakaisin puikoilla A ja B.

Neulo aluksi oikean puolen krs.

1. krs: N1, neulo puikot A ja B o.

2. krs: N1, neulo puikot A ja B n.

Toista näitä 2 krs:ta, kunnes kantalapun reunojen s-määrä vastaa taulukossa annettua määrää.

Kantapohja

Seuraavaksi tehdään KT-kohdan kavennukset.

1. krs: N1, neulo o, kunnes puikolla A on 5 s, 2 o yht, 3 o.

Neulo puikolta B 3 o, yvk, neulo loput o.

2. krs: N1, neulo n.

3. krs: N1, neulo o, kunnes puikolla A on 4 s, 2 o yht, 2 o.

Neulo puikolta B 2 o, yvk, neulo loput o.

4. krs: N1, neulo n.

5. krs: N1, neulo o, kunnes puikolla A on 3 s, 2 o yht, 1 o.

Neulo puikolta B 1 o, yvk, neulo loput o.

6. krs: N1, neulo n.

7. krs: N1, neulo o, kunnes puikolla A on 2 s, 2 o yht.

Neulo puikolta B 1 o, yvk, neulo loput o.

8. krs: N1, neulo ensimmäinen p n niin, että tulet kantalapun keskelle.

Aseta puikot rinnatusten kantalapun oikea puoli sisään- ja nurja puoli ulospäin. Neulo kummaltakin puikolta 1 o yht, toista tämä kerran ja vedä 1. s toisen yli. Jatka näin puikot loppuun. Neulo aina 1 o yht kummaltakin puikolta ja vedä edellinen s viimeksi neulotun yli. Jatka, kunnes puikolla on 1 s.

Jaa apulangalle siirretyt s:t 2 puikolle. Jatka pyöröneuletta oikea puoli ulospäin. Aloita kantapään alta. Poimi puikolle 1 s kantalapun reunan jokaisesta s:sta. Poimi s:t kierteen tai neulo ne seuraavalla krs:lla kierteen o. Neulo jalkapöydän puoleiset s:t o (puikot 2 ja 3) ja poimi 4. puikolle 1 s kantalapun toisen reunan jokaisesta s:sta.

Koko silmukkamäärä	Jalkapöydän silmukkamäärä	Kantalapun silmukkamäärä	Kantalapun reunojen silmukkamäärä
96	40	56	24
92	38	54	23
88	36	52	22
84	34	50	21
80	34	46	19
76	32	44	18
72	30	42	17
68	28	40	16
64	26	38	15
60	24	36	14
56	22	34	13
52	22	30	11
48	20	28	10
44	18	26	9
40	16	24	8
36	14	22	7
32	12	20	6

KANTAPÄÄN VAHVISTAMINEN

Kantapää on yleensä sukan eniten kuluva osa. Niinpä se kannattaa vahvistaa sopivalla tavalla. Voit neuloa sen kaksiväriseksi, käyttää vahvikelankaa, neuloa sen kaksinkertaiseksi tai tehdä niin sanotun vahvistetun kantalapun.

Vahvistettu kantalappu

Neulo aluksi nurjan puolen krs.

1. krs: N1, neulo n.

2. krs: N1, *1 o, nosta 1 o*. Toista *–* krs loppuun. Neulo lopuksi 1 o.

Toista näitä 2 krs:ta, kunnes s-ketju on riittävän pitkä.

Toista näitä 2 krs:ta myös kantapohjaa muotoillessasi tai neulo sileää.

Vahvikeompeleet

Voit vahvistaa kantapään pujottamalla valmiin sukan nurjalle vahvikelankaa samalla tavoin kuin langanpäitä päätellessä.

Hurmaava kokoelma norjalaisten perinneneuleiden inspiroimia sukkia ja lapasia

Tunnettu neuletaiteilija Nina Granlund Sæther on koonnut tähän kirjaan 44 parasta sukka- ja -lapasmalliaan.

Ohjeissa on käytetty monia erilaatuisia lankoja, ja mallien vaikeusaste ja väriskaala vaihtelevat. On iloisia kirjavia ja hillityn sävyisiä, on värikkäitä kirjoneulekuvioita ja yksivärisiä pintaneulekuvioita. Jokaiselle löytyy varmasti sukat tai lapaset, jotka tekee mieli neuloa.

Nina on suunnitellut kaikki mallit norjalaisten perinnekäsitöiden pohjalta. Ohjeiden avulla syntyy kauniita sukkia ja lapasia, melkein pä kuin koruja, ja samalla tekijä saa tietoa Norjan eri alueiden neuleperinteestä.

Kaikista malleista annetaan selkeät ohjeet ja ruutu-kaaviot, ja kirjan johdanto-osassa käydään havainnollisesti läpi neulonnan perusteet ja opastetaan kantapään ja peukalon neulominen sekä ruutu-kaavioiden käyttö. Niinpä sukat ja lapaset valmistuvat helposti ja hauskasti!

Käsin neulottu sukka- tai lapaspari on lahja, josta riittää iloa pitkään – sikäli kuin hennot luopua siitä!

Nina Granlund Sæther on norjalainen neulemallien suunnittelija. Hän on valmistunut taide- ja käsityöopettajaksi ja työskentelee vastaavana toimittajana **Hus og Bolig** -lehdessä. Hän on julkaissut useita neule- ja muita käsityökirjoja ja laatii myös neulemalleja viikkolehtiin ja luennoi neulomisesta.

65

Kannen valokuvat: Guri Pfeifer

Kansi: Sissel Holt Boniface & Taittopalvelu Yliveto Oy

www.minervakustannus.fi

minerva

ISBN 978-952-375-440-9

9 789523 754409

